http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection
Jeff and Toby Herr Collection
09/09/2004

DREVINSKIENĖ, Regina
Lietuvos Dokumentacijos Projektas
Lietuviškai
RG-50.473*0099

Kasetė 1 iš 1-os

Šiame pokalbį, Regina Drevinskienė, Biržų gyventoja nuo 1938-ų metų, pasakoja apie žydų gyvenimą Biržuose prieš karą ir kaip viskas pasikeitė prie vokiečių okupacijos 1941-ais metais. Jinai pasakoja apie savo šeimos ryšius su žydais kaimynais. Taip pat, jinai aiškina kaip jos šeima turėjo persikraustyti, nes jų namas pakliuvo į geto ribas. Jinai smulkmeniškai kalba apie getą nes prie pat jo gyveno, ir matė kaip baltaraiščiai surinko žydus į sinagogą ir iš ten išvedė juos sušaudymui. Jinai diskutuoja likima žydų daiktų ir namų. Ponė Drevinskienė irgi apibūdina grupę besimokančių rabinų, kurie pasirodė Biržuose vokiečių okupacijai prasidėjus, bet iškeliavo prieš geto įsteigimą. Nors jinai pagrinde prisimena taikius ryšius tarp lietuvių ir žydų, jinai pripažysta kad buvo ir neapykantos, net Smetonos laikais ir apie tai kalba. Jinai pasakoja apie pora žydų slapstomų vaikų kurie išliko gyvi nes jie buvo užauginti lietuvių šeimose.

[22:] 27:53:00 – [22:] 36:26:01

Jinai prisistato save, kad gimus 1927-tais metais, Braškių kaime, Biržų rajone; pasakoja kaip atsikėlė į Biržus prieš karą 38-tais metais; pasakoja apie savo mokslus; pateikia informacijos apie žydų skaičių Biržuose prieš karą; mini kad tie žydai kurie pasitraukė į Tarybų Sajungą liko gyvi, o kiti žuvo; paaiškina iš kokių šaltinių surinko šiuos skaičius, ir kaip pati matė žydų pasus archive po karo; komentuoja apie žydų gyvenimą Biržuose prieš karą; pasakoja apie savo kaimynus; mini pavardes **Racemoriai [Racimoriai]**ir Orkos; pasakoja apie žydų sudrausminimą-- kaip neleido jiems šaligatviais vaikščiot, kad ant durų užrašė raidę "J", ir iš darbų pašalino; pasakoja epizodą kaip jos mama užkasdavo bulves upėje kad badaujanti Orkos šeima galėtu jass surast ir pasiimti; išaiškina kaip jos šeima buvo paskutinė išsikraustyti iš geto; prisimena pokalbį tarp jos tėvo ir Vachtmistro kai juos vertė palikti savo namus; mini kaip jos šeima kartu su Batvyniais, Krikščiūnienę ir Judeikienę apsikeitė namais su žydų dantistais **Šapyrais [Shapiro]**; apibūdina kaip žydai buvo sugrūsti į sinagogą trim dienom ir getas liko tuščias; tiksliai išvardina geto gatves ir ribas; mini geto apsauga; mini kad žydai gete gyveno dvi savaites; apibūdina baltaraiščius kurie saugojo getą, minėdama kad jie buvo apsirenge civiliniais drabužiais su baltais raiščiais, ir kad jie buvo vietiniai lietuviai; išaiškina kad Vachtmistras buvo vokietis su lietuviu vertėju.

[22:] 36:26:02 – [22:] 45:31:15

Jinai diskutuoja žydų pareigas tada kai jau buvo surinkti sinagoge; aiškina kaip žydų vyrai turėjo kasdiena išeiti kasti duobes, o moterys, vaikai ir seni žmonės liko sinagoge; prisimena kaip matė vyrus einant su kastuvais kasdiena, o paskutinę dieną be kastuvų; mini žmonių bendrą supratimą kad žydai kasė dvi dideles duobes; apibūdina kaip girdėjo automatų šuvius; išvardina tvarką

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

palei kuria žydai buvo sušaudyti—pirmiausia vyrai iš ryto, o visi kiti popietų; pasakoja kaip jos šeima stovėjo ant šaligatvio atsisveikinti su pažystamais kai žydus varė gatve į sušaudymo vietą; mini vardus Saferaitė ir Racemoriai; prisimena epizodą kaip dvi senėlės parkrenta gatvėje ir jaunas baltaraištis jas primuša; smulkmeniškai apibūdina žydų apranga tą dieną—kad daug kas buvo šiltai apsirengia nes nežinojo kur buvo vedami; mini kad kai kurie žmonės nešėsi daiktus; prisimena kaip policininkas, kuris turėjo saugoti tuščią getą naktį po sušaudymų, pasakojo jos šeimai kaip žydai graibė turtus iš tualetų kai juos varė lauk; kalba apie kur žydai slėpė savo turtus namuose ir sinagoge; apibendrina jos šeimos sugryžimą į savus namus; pasakoja kaip žydų dalykai jau buvo išnešioti; pasakoja apie Belicko likimą, kad jis buvo sušaudytas Užušilių miške dar prieš masinį šaudymą; prisimena kaip viena motina su sūnum veržėsi apiplėšti Belicko namą kol dar žydai buvo šaudomi; aiškina kad likusie žydų turtai buvo surinkti ir parduodami vidurinėje mokykloje; vėl komentuoja apie motiną ir sūnų kurie apiplėšė Belicko namą; prisimena epizodą kai vokiečiai išmetė drabužius iš mokyklos antro aukšto ir grupė žmonių susirinko juos pasisavinti; masto kaip žmonės gali naudotis tokiais daiktais žinodami iš kur jie kile.

[22:] 45:31:16 – [22:] 53:03:00

Jinai patikslina kad lietuviai baltaraiščiai, o ne vokiečiai, vedė žydus į sušaudymo vietą; apibrėžia orą tą dieną manydama kad gamta suregavo į dienos įvykius; vėl paaiškina tvarką palei kurią žydus išvedė sušaudymui dėmesį kreipdama į ligonius, kurie buvo nuvežti sunkvežimiuose; pasakoja kaip girdėjosi šuviai; apibūdina kraujo kunkuliavimą duobėse; mini Kazeliuną kuris kartu su jos tėvu dirbo ligoninėje ir jie turėjo uždengti žydų lavonus duobėse su kalkėm ir piūvenom; apibūdina smarvę pasklidusę po rajoną; apibūdina jos tėvo psychinę būsena kai gryždavo iš dienos darbo; mini kaip jos mama ir Judeikienė abidvi apalpo kai girdėjo šūvius; pateikia tikslius skaičius sušaudytų žydų Biržų rajone (5,994), paaiškindama kad Pasvalis priklausė Biržų rajonui tuo metu; mini kad kiti žydai buvo ištremti į Vokietija; išaiškina kad sušaudymo vieta buvo saugoma po šaudymų; pasakoja kaip kaliniai iš darbo stovyklos Geidžiūnuose buvo priversti užkasti žydų lavonus; mini kad pati rinko istorijas tų kalininkų; mini kitų žmonių prisiminimus apie surastus dalykus aplinkui sušaudymo vietą; mini kaip vėliau žmonės iškasinėjo tuos kapus jieškodami aukso; išaiškina kad 1955-ais metais paminklas buvo pastatytas ir vieta prižiūrėta siulo fabriko darbininkų; patikslina kad pati nėjo prie kapo; kalba apie vietinius kurie persikraustė į žydų namus ir kaip žmonės kėlėsi iš kaimų į miestą taip kad nėi vienas namas neliko tuščias; svarsto ar kas prabagotėjo iš pasisavintų žydų daiktų; komentuoja kaip žmonės bėgo į užsienį prisirinke žydų turto.

[22:] 53:03:01 – [23:] 00:27:20

Jinai kalba apie savo šeimos ryšius su žydais prieš karą; apibūdina kaip Orka apsilankydavo pas juos prieš geto įsteigimą pasiklausyti radijos ir diskutuoti kaip frontas artėja; kalba apie Orka ir mini kaip matė jo šeimą einančią gatve į sušaudymo vietą; diskutuoja įdomų faktą, kad kai vokiečiai perėmė valdžią, grupė besimonkančių rabinų atvykusių iš Romunijos ir kitur atsirado Biržų gatvėse; pasakoja kaip prieš getą, bet jau vokiečių okupacijai prasidėjus, šitie besimokantys rabinai eidavo kasdieną į sinagogą; smulkmeniškai apibendrina jų išvaizdą ir aprangą; pasakoja kaip žydų vyrai buvo apsirenge kai buvo vedami sušaudymui, ir mini kad

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

neatpažino rabino tarp jūjų; bando suskaičiuoti kiek dienų vyrai kasė duobes, pateikdama informacijos apie duobių dydį; nutare kad kasimas užtruko tris ar keturias dienas.

[23:] 00:27:21 – [23:] 09:45:24

Jinai sugryžta prie pokalbio tarp jos šeimos ir policininko naktį po šaudymų, atkreipiant dėmesį į jo lietuvišką policininko uniformą; patikslina kad baltaraiščiai, o ne policininkai, saugojo getą kol žydai jame gyveno; pasakoja epizodą kuriam jos žydas kaimynas, Orka, nežiūrint visų sudrausminimo įstatymų, surizikavo išeiti ant šaligatvio nusipirkti obuolių iš bobutės savo badaujančiai dukrai, kai staiga jaunuolis įspyrė jam į krūtinę; apibūdina kaip jai šitie įvykiai vaidenasi kaip paveikslai prieš akis, ir kaip sunku pasakoti apie juos, bet ir kaip svarbu tokią medžiagą rinkti; mini pokalbį šiom temom su Braškiene, ir gailisi kad kiti kurie išsikraustė iš geto, nieko nebeprisimena; apibūdina literatūrą paliktą Šapyrų namuose ir kaip jai teko viska užkasti prie upės kad pakavoti; išvardina Šapyrų dalykus kuriuos jinai pasilaikė jų atminimui ir ką jinai su jais padarė; kalba apie nuotrauką **Honenkos Zakso [Honenka Zachs]**; mini **Pėsenus**, kurie buvo savininkai rašalo dirbtuvės; mini visus savo kaimynus žydus ir jų bendrą likimą; apibūdina kokiam stovi rado savus namus sugryže po žydų sušaudymų; prisimena knygas kurios ten buvo ir kaip jinai jas užkasė prie upės; gailisi kad jos dabar sugadintos nes upė pakilo; apibūdina kaip visi baldai ir drabužiai buvo išvogti o tiktai maldų knygos ir tora liko.

[23:] 09:45:25 – [23:] 19:22:00

Jinai prisimena kaip Rabinienė bendravo su jos mama, bet neįeidavo į vidų namo; apibūdina gerus ryšius tarp žydų ir kitų miesto gyventojų; apibūdina ir pasipiktinimus prieš žydus dar Smetonos laikais (tarpukarį), pavyždžiui smalos liejimas ant durų ir langų žydų parduotuvių; pripažysta kad buvo bendra neapykanta prieš žydus; kalba apie „baisiosias dienas“; masto apie žmonių motivacijas tokiam elgesiui—kad tai darė iš pavydo kadangi žydai buvo kytresni, draugiškesni tarpusavįje, ir turėjo artimą bendruominę; aiškina kaip žydai išsprendžia visas savo bėdas tarpusavyje ir kad buvo negirdėta kad žydai būtų girti ar peštūsi. *[tyla kol pokalbis vėl prasideda]*

[23:] 19:22:01 – [23:] 21:51:01

Jinai gryžta prie jaunujų rabinų kurie vaikščiojo į sinagogą; išaiškina kad jie atsirado Biržuose tiesiai po vokiečių okupacijos; kalba apie užrašymą „Juden“ ant žydų durų ir kaip žydams reikėjo prisiūti Dovydo Žvaigždes ant drabužių; komentuoja apie savo supratimą žydų atskyrimo; mini kad jaunieji rabinai turbūt apsistojo Biržų rabino namuose; mislina apie likimą rabinų—kad jie turbūt pasitraukė į užsienį prieš getas buvo įsteigtas; mini kad vienas rabinas sugryžo ir kad reikėtų jį pakalbinti.

[23:] 21:51:02 – [23:] 29:06:06

Atsakydama į klausymą ar koks nors žydas išliko gyvas, jinai papasakoja epizodą kaip vienas vyras naktį išlipo iš grabo, įeijo į Rinkuškių miestelį ir pasibeldėjo į langą, o pasirodo kad tame name baliavojo visi tie kurie šaudė žydus tą dieną, tai jį vėl suėmė, parvedė prie duobės ir nušovė; mini vardą Pasvalytė, kad jai pavyko pabėgti; pasakoja apie vieną žydę motiną kuri

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

paliko savo kūdikį prie fabriko, o tą kūdikį surado kitas darbininkas kuris užaugino ją kaip savo dukrą; komentuoja kaip ta mergytė augdama nežinojo savo biografijos; kalba apie mergaitės likimą, kad jai davė lietuvišką vardą, ir mislina jeigu jinai iki šiol nežino savo kilmės; apibūdina kiek ta mergaitė mylėjo savo netikrą tėvą. *[tyla kol pokalbis vėl prasideda]*

[23:] 29:06:07 – [23:] 34:54:00

[peržiūri savo surinktus dokumentus ieškodama žydės motinos pavardės, kuri atidavė savo dukrą kitiems kad slaptai užaugintų.]
Jinai mini varda Elena Nosova, žydė kuri gyvena Klaipėdoje, kurios mama pasitraukdama karo metu paliko ją Petronelėj Dovydonienėj kuri ją užaugino iki 14-os metų amžiaus; patikslina kad birželio mėnesi, Elenos mama—ją tiką pagimdžius, paliko ją su Petronele Dovydoniene, o pati pabėgo į Tarybų Sajungą; išaiškina kad mergaitė užaugo kartu su Dovydonienės sūnum Eugenijum, ir kad tikroji motina ją atsiėmė po 14-os metų ir persikelė į Klaipėdą; pasakoja kad mama iškeliavo gyventi į Izraelį, o dukra pasiliko Klaipėdoje; paaiškina kad pati surinko šia medžiaga ir kaip jinai pažinojo šiuos žmones; išaiškina kad karo metu jinai žinojo kad žydė mergaitė buvo slapstoma; prisimena pokalbį su Dovydoniene kuriam jinai papasakojo kaip jinai sutiko užauginti žydę mergaitę kartu su jos sūnum; vėl paaiškina kad motina pabėgo į Tarybų Sajungą, o po karo gryžo į Biržus; mini kad kai Dovydonienė mirė, mergaitę augino jos netikras brolis iki kol tikroji mama sugryžo ir išsivežė ją į Klaipėdą; kalba apie tos motinos persikėlimą į Izraelį ir dukros pasilikimą Klaipėdoje, kur jinai savo šeimą įsikūrė.

-- 0 --

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.